

POSUDEK

vedoucí na diplomovou práci

Jméno a příjmení: Bc. Jiří Tupý

Téma práce: Existenciální témata u věřících seniorů: interpretativní fenomenologická analýza

Autor, Bc. Jiří Tupý, se ve své empiricky koncipované diplomové práci rozhodl sledovat existenciální a duchovní témata u věřících seniorů. Existenciálnímu bilancování a transcendentnímu směřování bývá v hlubinných teoriích osobnosti vyhrazen právě seniorský věk. Současná česká generace dříve narozených vyrůstala v určitém religiózním prostředí, posléze však více než polovinu svého dalšího života strávila v (přinejmenším oficiálně) ateistické společnosti. Zachytit specifika jejich vnitřní spirituality i vnější religiozity, existenciálních zkušeností a jedinečných zdrojů smyslu života tedy může být inspirativní pro další příslušníky této věkové skupiny i pro pracovníky pomáhajících profesí, specializujících se na tuto věkovou skupinu. Jejich výpověď může být z mnoha důvodů (např. ze sociologického hlediska) cennou i pro mladší populaci.

Diplomová práce je členěna na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je strukturovaná do pěti hlavních kapitol. Autor nejprve seznamuje čtenáře s nejrelevantnějšími výklady dvou základních pojmů psychologie náboženství a vztahů mezi nimi: spirituality a religiozity (kap. 1). Druhá kapitola je věnována smyslu života z pohledu tematicky nejzajímavějšího psychoterapeutického proudu, logoterapie. Ve třetí kapitole se autor zabývá stárnutím a existenciálními otázkami, které s sebou – v ontogenetickém i sociologickém smyslu slova – tato životní etapa přináší. Poslední dvě kapitoly se zaměřují na specifika spirituality ve stáří (z preskriptivního i deskriptivního hlediska) a na metodologická doporučení týkající se výzkumu této oblasti psychologie.

Výzkumnou část tvoří kvalitativní analýza semistrukturovaných hloubkových rozhovorů (v několika případech opakovaných) s obyvateli domova důchodců (n=8). Autor předem vytvořil strukturu existenciálních témat, které se staly předmětem rozhovorů. Nálezy detailně analyzoval pomocí *interpretativní fenomenologické analýzy (IPA)*. Jedná se o typ analýzy, která je určena k zachycení reflexe osobní zkušenosti respondentů vztahující se ke sledované psychologické oblasti.

Diplomová práce je vhodně rozvržena, kapitoly jsou koncipovány a řazeny logickým způsobem. Autor vychází z imponujícího množství české i zahraniční odborné literatury, z vědeckých monografií a z nejrelevantnějších mezinárodních teoretických a výzkumných časopiseckých statí. Zvolené téma patří svou abstrakcí spíše k těm náročnějším. Autor se však ve zvolené problematice velmi dobře orientuje. K citovaným poznatkům přistupuje přiměřeně kriticky a tvořivě, text je čtivý a má vynikající jazykovou úroveň.

Hlavní přínos diplomové práce však spočívá v její výzkumné části. Kvalitativní materiál byl nejprve prozkoumán z hlediska vnořivších se témat, k nimž byly následně přiřazovány příslušné části rozhovorů. Některá zachycená témata byla následně seskupena k nadřazené tematické oblasti. Výsledky analýzy jsou přehledně dokumentovány v tabulkách, interpretovány v textu a doloženy úryvky. Autor dospívá k mnoha nesmírně zajímavým poznatkům. Za všechny lze zmínit například zjištění, že víra v Boha nemusí seniorům implikovat i víru v posmrtný život, který se jim ani nejeví jako podstatný. Nebo poznatek, že smíření s vlastní smrtí, které většinou čelí beze strachu, u nich kontrastuje s častými obavami z procesu umírání a s ním související bezmocí.

Překvapivý byl také humor, kterým byl rozhovor na uvedená témata u některých dotázaných provázen. Zdá se však také, že některá existenciální a transcendentální témata jsou u současných seniorů reflektována poněkud povšečně. Například vztah k Bohu má u některých dotázaných překvapivě celoživotně „statickou“ a „neproblematickou“ podobu. Tyto spíše implicitní poznatky mohou být také tématem k případné diskusi během obhajoby.

Je na místě konstatovat, že se jedná o diplomovou práci, jejíž kvalita je bezpochyby nadprůměrná. Autor prokázal, že se velmi dobře orientuje ve zvolené problematice i v kvalitativní metodologii. Výsledky výzkumu přinášejí mnoho cenných poznatků, které lze využít při práci se seniory. Stálo by za to alespoň některé z těchto poznatků zpřístupnit širší veřejnosti. Předloženou diplomovou práci hodnotím stupněm:

„výborně“.

Doc. Pavlína Janošová, Ph.D.

V Praze dne 12. 8. 2014